

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Utbildningsdepartementet

Yttrande över Utökad registerkontroll inom utbildningsväsendet och en ny grund för avskiljande av studenter (promemoria)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Regelrådet noterar att förslagsställaren har tillämpat förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning när konsekvensutredningen tog fram. Regelrådet har emellertid i sin granskning av konsekvensutredningar utgått från bedömningen att det undantag som anges i övergångsbestämmelser (punkt 4) till förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar avser kommittéer och särskilda utredare som tillsatts av regeringen. Detta ärende rör ett utredningsuppdrag som beslutades av Regeringskansliet i april 2024 och Regelrådet har därför granskat enligt 2024 års förordning.

Bakgrund och innehållet i förslaget

Förslag lämnas inom tre områden. Förslag som rör skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet omfattar bland annat följande. Den belastningsregisterkontroll som ska göras inför att personer ska anställas eller på annat sätt tas emot inom skolväsendet eller annan pedagogisk verksamhet ska omfatta fler brott. Det utdrag ur belastnings- och misstankeregistret som ska visas upp ska vara högst sex månader gammalt. Undantaget från skyldigheten att visa upp registerutdrag vid förnyad anställning hos samma arbetsgivare inom ett år ska upphävas. Den kontroll som ska göras i belastnings- och misstankeregistret inför anställning inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ska även omfatta den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Det ska införas en möjlighet för arbetsgivare inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet att genomföra belastningsregisterkontroll av redan anställda. Den registerkontroll som görs av Statens skolinspektion (Skolinspektionen) och kommuner i ärenden om godkännande och tillsyn av enskilda huvudmän inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet får innefatta en kontroll i misstankeregistret. Förslagen som rör högre utbildning och yrkeshögskolan omfattar följande. Den belastningsregisterkontroll som ska göras inför antagning till vissa högskoleutbildningar enligt tidigare förslag i SOU 2021:83 ska omfatta fler brott. Den föreslagna belastningsregisterkontrollen ska omfatta även högskoleutbildningar som ges av enskilda utbildningsanordnare. Förslagen som rör avskiljande i högskolan och yrkeshögskolan, slutligen innebär att det ska införas en ny grund för avskiljande i högskolan och yrkeshögskolan avseende studenter och studerande som har varit föremål för disciplinära åtgärder.

Förslagen lämnas bland annat i syfte att skydda elever från brott. Regelrådets granskning fokuserar på de delar av förslaget som kan väntas ge effekter av betydelse för företag, vilket

innebär att det är delförslaget att ta bort undantag från skyldighet att visa upp registerutdrag vid förnyad anställning inom skolväsendet samt i viss mån utvidgning av belastningskontroll till komvux och utvidgning till högskoleutbildningar som ges av enskilda utbildningsanordnare som granskas.

Konsekvenser för företag

Det anges finnas omkring 2 660 enskilda huvudmän inom förskolan, grund- och gymnasieskolan. Det anges i dag finnas fem enskilda utbildningsanordnare som ger sådana lärarutbildningar och hälso- och sjukvårdsutbildningar som omfattas av förslaget om belastningsregisterkontroll, nämligen Chalmers tekniska högskola, Marie Cederschiölds högskola, Röda Korsets högskola, Sophiahemmet Högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Såvitt Regelrådet kan se har ingen närmare beskrivning getts av de aktörer som i förekommande fall skulle utföra vuxenutbildning på entreprenad.

Det anges att förslaget om att undantaget från skyldigheten att visa ett registerutdrag vid förnyad anställning hos samma arbetsgivare tas bort kommer att leda till en kraftigt ökad administration för skolväsendet. Detta eftersom huvudmännen kommer att vara skyldiga att kontrollera registerutdrag vid varje tillfälle som en person anställs eller anlitas för att lösa tillfälliga vakanser. Enligt statistik från SKR tjänstgjorde cirka 35 100 timavlönade inom skolväsendet med kommunala huvudmän i november 2024. Det är alltså knappt tio procent av det totala antalet anställda inom denna verksamhet. Varje vikariat som en person åtar sig, även om det bara är en enstaka lektion, betraktas emellertid som en anställning. Varje person med en timavlönad anställning kan alltså anställas för vikariat ett stort antal gånger under ett läsår. Antalet registerkontroller som kommer att behöva utföras om undantaget upphävs överstiger därför väsentligt antalet personer med timavlönade anställningar inom den aktuella verksamheten. Förslagen i denna del kan på grund av den kraftigt ökade administrativa bördan leda till att huvudmännen inte har möjlighet att anställa vikarier. Det kan få betydande negativa konsekvenser för elever i skolväsendet i form av till exempel inställda lektioner, vilket närmast anges kunna öka risken för otrygghet och oordning i skolan (se avsnitt 8.9). I bilaga 3 finns ett alternativt författningsförslag till bestämmelsen om undantag från skyldigheten att visa upp ett registerutdrag. Förslaget innebär en förkortad frist vid tillämpningen av undantaget i stället för att undantaget upphävs. Om undantaget inte upphävs och det alternativa författningsförslaget i stället införs anges utredarens bedömning vara att barnets och elevens skydd stärks samtidigt som den kraftigt ökade administrativa bördan enligt ovan undviks.

Det anges att utredaren utgår från att det är Universitets- och högskolerådet (UHR) som kommer att utföra belastningsregisterkontrollen vid antagning till utbildning hos de enskilda utbildningsanordnare som berörs av utredarens förslag. Dessa behöver därför inte vidta några omfattande åtgärder vid ett införande av ett system med belastningsregisterkontroll inför antagning. De åtgärder som kan behöva vidtas, till exempel anpassningar av interna arbetssätt och rutiner, får anses som så begränsade att kostnaderna för dessa ryms inom befintliga anslag.

Det anges att kommunal vuxenutbildning alltid har kommunen som huvudman men att verksamheten kan ske på entreprenad. Såvitt Regelrådet kan se finns ingen beskrivning av eventuella konsekvenser för de aktörer som utför vuxenutbildning på entreprenad.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att problembeskrivning och syfte med förslaget, konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas och alternativa lösningar har beskrivits tillräckligt tydligt. Regelrådet vill gärna framhålla att det är bra att utredaren mycket tydligt har framhållit sin uppfattning om behovet av alternativa lösningar när det gäller delar av förslaget. Det finns också tydliga bedömningar av hur förslaget förhåller sig till EU-rätten. Skälen för valda tidpunkter för ikraftträdande anges också tydligt.

Ett antal aspekter har däremot inte beskrivits tillräckligt tydligt. Det finns viss beskrivning av berörda företag, men inte en heltäckande sådan. Det saknas helt storleksmässig beskrivning av företagen. Det finns en kvalitativ beskrivning av konsekvenserna av förslaget till upphävt undantag från att behöva visa utdrag från belastningsregistret i vissa fall och den beskrivningen är tydlig på ett övergripande plan. Däremot finns det ingen kvantifiering av kostnadspåverkan. Inget anges heller om eventuell påverkan på intäkter. Det framgår inget överhuvudtaget om eventuell kostnadspåverkan eller påverkan på intäkter för enskilda aktörer som bedriver vuxenutbildning på entreprenad. Däremot är det tydligt att kostnadspåverkan för enskilda utbildningsanordnare inom högskoleväsendet borde bli begränsad. Sammantaget är likväl beskrivningen av påverkan på kostnader och intäkter inte tillräckligt tydlig. Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och effekter har inte tagits upp och inte heller påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag eller särskild hänsyn till små företag. Mot bakgrund av att små enskilda huvudmän skulle kunna väntas träffas mer ingripande av förslaget än större är detta en förhållandevis stor brist. Regelrådet kan inte heller finna någon information om hur och när förslaget kan utvärderas. Någon bedömning av behov av speciella informationsinsatser finns heller inte, såvitt Regelrådet kan se.

Sammantaget finner Regelrådet därför att konsekvensutredningen inte är tillräckligt tydlig även om den i flera avseenden innehåller värdefull information.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 13 augusti 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver

Ärendet föredrogs av Per Högström

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Per Högström
Föredragande